

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2018»
XIII Халықаралық ғылыми конференциясы

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

XIII Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2018»

The XIII International Scientific Conference
for Students and Young Scientists
«SCIENCE AND EDUCATION - 2018»

12th April 2018, Astana

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2018»
атты XIII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2018»**

**PROCEEDINGS
of the XIII International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2018»**

2018 жыл 12 сәуір

Астана

УДК 378

ББК 74.58

Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2018» атты студенттер мен жас ғалымдардың XIII Халықаралық ғылыми конференциясы = XIII Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2018» = The XIII International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2018». – Астана: <http://www.enu.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2018. – 7513 стр. (қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-997-6

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 378

ББК 74.58

ISBN 978-9965-31-997-6

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2018

Аймақтың өзіндік имиджін қалыптастырғаннан кейін, сол ауданда инфрақұрылымды дамыту жұмыстарын жүргізу керек. Көптеген адамдар үшін қарапайым инфрақұрылым әдеттегідей болып саналады. Мәселен, туристер демалуға келген аймақта қолайлы қонақ үйлердің болуы, ресторандар мен тамақтану орталықтарының, дүкендердің және басқа да күнделікті өмірдегі қажеттіліктердің болуын қалайды. Ал инфрақұрылымы нашар дамыған аймақтардың тартымдылығы бірден жояды. Балқаш көлінің кемшілігінің бірі, аумақта ауыз су мәселесі толық шешілмеген. Осыдан түсінетініміз инфрақұрылым жақсы дамыса, сұраныс та көбейеді.

Сонымен, Балқаш көлінің туризмін дамыту Президентіміздің жолдауында айтылған шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту және жеке аймақтарда инфрақұрылымды жақсарту сияқты атайтылған мәселелердің кішкене ғана бөлігі. Еліміздің аумағында тек туризм ғана емес, басқа да қолға алатын аймақтар көп. Елімізде бизнес субъектілері көптеп ашылса еліміздің болашағы жарқын болмақ.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. <http://www.akorda.kz/kz/osnovnie-napravleniya-nacionalnoi-komissii/uchastie-zhenshin/komissiya-po-delam-zhenshchin-info/nurly-zhol-bolashakka-bastar-zhol-atty-memleket-basshysynyn-kazakstan-halkyna-zholdauyn-iske-asyru-shenberinde-kazakstan-respublikasynyn-eko-1> (Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев «НҰРЛЫ ЖОЛ - БОЛАШАҚҚА БАСТАР ЖОЛ»)
2. «Инфраструктура туризма»- Абенова.Е.А

ӘОК 338.48 (574)

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА АЙМАҚТЫҚ ТУРИЗМДІ ДАМУДЫҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУДЫҢ НЕГІЗГІ ЖОЛДАРЫ

Т.І.Жұма

inkar_zhuma@mail.ru

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана қ.,

Қазақстан Республикасы

Ғылыми жетекші: Шарапаева Б.Ж

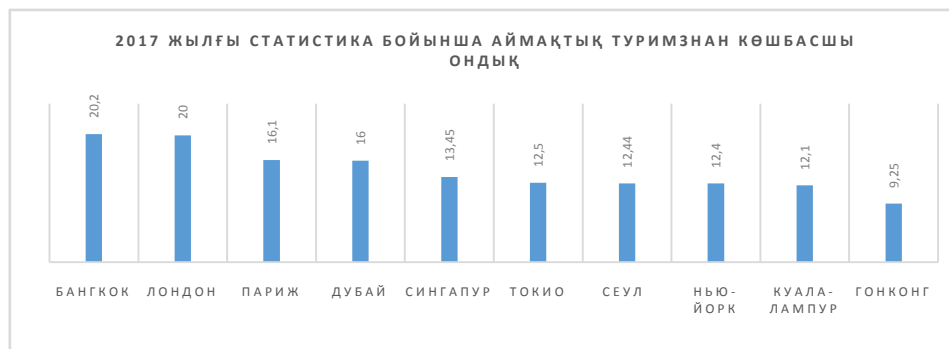
Қазіргі таңда әлемдік экономикада туристік сала – аса жанды және перспективалы салалардың бірі, кейбір елдерде туризм мемлекет кірісінің бірден-бір көзі болып табылады. Туризм саласы экономиканы дамыту көздерінің бірі болып саналады. Өңірлік немесе аймақтық туризм - бір ел туристерінің өз елінің мәлім жеріндегі туристік аймақтарына, өңірлеріне баруы. Аймақтық туризм қазіргі әлемде құқығы жағынан жүз жылдықтың экономикалық феномені болып танылды. Және кез-келген мемлекет экономикасының дамуына ықпал етті. Осы заманғы әлемдік экономикада аймақтық туристік сала аса жанды және перспективалы салалардың біріКесте 1.

Аймақтық туризмге әсер ететін негізгі шарттар.[1]

Негізгі блоктар	Структуралық элементтері
Территориялық-ресурстық	<ul style="list-style-type: none"> • аймақтың аумағы (туристік ағындардың бағыттары ретінде); • аймақтың табиғи-географиялық, тарихи-мәдени ерекшеліктері және ресурстары;
Әлеуметтік-экономикалық	<ul style="list-style-type: none"> • Туристік қажеттіліктерге қанағаттанушылық; • жергілікті еңбек ресурстарының болуы; • туризмнің дамыған түрлері бойынша ақпаратқа қолжетімділік;
Ұйымдастырушылық-	<ul style="list-style-type: none"> • Аймақтағы туристік қызметті ұйымдастыру және

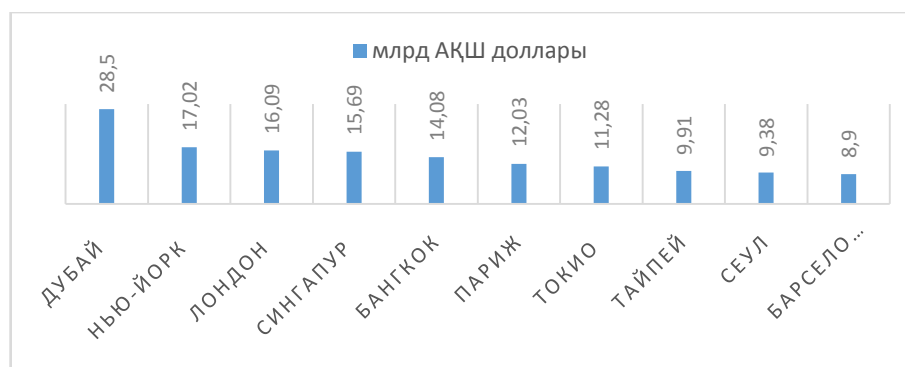
басқарушылық	қаржылық қамтамасызету; • туристік инфрақұрылымды дамыту; • аймақтың транспорттық қолжетімділігі; • Аймақтық жоспарлау және туризмді дамытуды басқару; • аймақтағы туристердің қауіпсіздігі;
--------------	--

Қазіргі таңда аймақтық туризм көптеген аймақтардың экономикасында басты рөл атқарып, негізгі табыс көзі болып отыр. Аймақтық туризмнің дүниежүзілік жағдайына тоқтала кетсек, туризм дамыған төмендегідей аймақтарды қарастыруға болады (сурет-1)

Сурет-1. Аймақтық туризмнен көшбасшы ондық (млн) [2]

Бұл статистикадан аймақтық туризм орталықтары көбінесе Азия елдерінің қалалары екенін байқауға болады. Туристерді көп қабылдайтын Бангкок қаласы екенін байқауға болады. Дегенмен 2017 жылға дейін көшбасшы ретінде Лондон қаласы саналды.

Сурет-3. Аймақтық туризмнен көп кіріс тапқан ондық [2]

Аймақтық туризмнен көп кіріс табатын қала ретінде Дубай саналады. Бір жылдық кіріс 28,5 млрд АҚШ долларын құрайды. Бұл көрсеткіш 2016 жылғы көрсеткіштен 10,2%-ға өскен. Өзге аймақтармен салыстырғанда Дубайдың кірісі әлдеқайда жоғары екенін байқауға болады. Ал аймақтық туризмнің Қазақстандағы жағдайын қарастыратын болсақ, Қазақстанның әр аймағының өзінің қалыптасқан мәдениеті, тарихы мен табиғи-географиялық ерекшеліктері бар. Әр аймақтың өзіндік ерекшеліктері арқылы қазіргі күнде дамып отырған туризм түрінің бірі-аймақтық. Аймақтық туризм еліміздегі туризмді дамытуға әлеуеті бар, перспективалы бағыт болып табылады. Жалпы Қазақстан Республикасы жылына орташа есеппен ішкі туризм бойынша 3,5 млн турист қабылдаса, кіру туризмі бойынша 700 мың турист қабылдайды. Оны аймақтар үлесімен қарастыратын болсақ, 2017 жылы ішкі және кіру туризмнен Орталық Қазақстан 241080 турист, Солтүстік Қазақстан 1385264 турист, Оңтүстік Қазақстан 1567082 турист, Батыс Қазақстан 563696 турист, Шығыс Қазақстан 440878 турист қабылдаған [3]. Қазақстандағы аймақтық туризмнің жағдайын 5 экономикалық аймақ арқылы қарастыруға болады. Олар келесідей (кесте-2):

Кесте 2.

Қазақстан аймақтарындағы дамыған туризмнің түрлері

Аймақтар	Туризм түрлері
ОңтүстікҚазақстан	Экологиялық, тарихи, мәдени, қажылық, танымдық, емдік-сауықтыру, спорттық, белсенді туризм.
СолтүстікҚазақстан	Экологиялық, іскерлік, спорттық, емдік-сауықтыру, мәдени.
ОрталықҚазақстан	Танымдық, курорттық
ШығысҚазақстан	Экологиялық туризм, жағажайлық туризм, тау шаңғысы туризм, емдік - шипалы туризм, мәдениет-танымдық туризм
БатысҚазақстан	Экологиялық, қажылық, іскерлік, тарихи, танымдық.

Туризм саласын, соның ішінде аймақтық туризмді дамытуға бағытталған мемлекеттік шаралардың бірі – «Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2020 жылға дейінгі тұжырымдамасы» және «Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2023 жылға дейінгі тұжырымдамасын» қабылдауы болып саналады.

2020 жылға дейін Қазақстан Республикасында туризм индустриясын дамытудың негізі мақсаттары: Қазақстан халқының өмір сүру деңгейін арттыру және туристік саланың мемлекет экономикасына үлесінің артуы; Қазақстан Республикасындағы туризм индустриясының едәуір арту әлеуетін ескере отырып, экономикалық өсу мен инвестицияларды ынталандыру; туризм индустриясы мен экономиканың сабақтас салаларында жұмыс орындарын құру, жалпы ішкі өнім мен экспорттың өсімі; қазақстандық қоғамның ауқымды әлеуметтік-экономикалық жаңғыруына ықпал ету болып табылады.

Қазақстанда бес туристік кластерін құру мүмкіндігі бар: Астана, Алматы, Шығыс Қазақстан, Оңтүстік Қазақстан және Батыс Қазақстан, Астана және Алматы қалалары бизнес-туризмнің даму орталықтарына жатады. Шығыс Қазақстан экологиялық туризм, ал Алматы қаласы - тау туризмінің даму орталықтары ретінде қарастырылады. Оңтүстік Қазақстан аймағы мәдени туризмді дамыту орталығы, ал Батыс Қазақстан - аумағы мәдени, «жағажай» демалыс ретінде анықталады.[5]

Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2023 жылға дейінгі тұжырымдамасы оны іске асырудың негізгі қағидаттары мен тәсілдерін қоса алғанда, Қазақстан Республикасының қазіргі заманғы, жоғары тиімді және бәсекеге қабілетті туристік саласын қалыптастыру үшін бірыңғай институционалды, әдіснамалық, ұйымдық негізді қалыптастыру мақсатында әзірленді.

Осы Тұжырымдама бойынша Қазақстанда алты мәдени-туристік кластер құрылу көзделген:

1. *"Астана – Еуразия жүрегі"* – бұл Астана қаласы негізіндегі туристік кластер. Астана еліміздің саяси, әкімшілік, іскерлік және мәдени орталығы болып табылады. Осы кластерде әзірленетін негізгі туристік өнімдер ол МІСЕ-туризм және қысқа мерзімді демалыс.

2. *"Алматы – Қазақстанның еркін мәдени аймағы"* – бұл Алматы қаласы мен Алматы облысының бір бөлігі кіретін кластер.

3. *"Алтай інжуі"* – Шығыс Қазақстан облысының солтүстік және шығыс бөліктерін қамтиды. Өскемен қаласы кластердің орталығы болып табылады, онда алты маңызды туристік қызығушылық тудыратын орындар айқындалған.

4. *"Ұлы Жібек жолын жаңғырту"* – Қызылорда облысының орталық және шығыс бөліктерін, Оңтүстік Қазақстан облысының оңтүстік-шығыс және солтүстік-батыс бөлігін, Жамбыл облысының оңтүстік-батыс бөлігін қамтитын кластер болып табылады.

5. *"Каспий қақпасы"* барлық Маңғыстау облысын және Батыс Қазақстан мен Атырау облыстарының бір бөлігін қамтиды. Ақтау қаласы кластердің орталығы болып табылады.

6. *"Табиғат пен көшпенді мәдениет бірлігі"* Ақмола және Қарағанды облыстарын, Солтүстік Қазақстан облысының оңтүстік-батыс бөлігін және Павлодар облысының батыс бөлігін қамтиды. [5]

Кесте 5.

Аймақтық туризмге SWOT талдау.

Күшті жақтары	Әлсіз жақтары
<p>-Тиімді географиялық орналасуы; -Табиғи ресурстардың әртүрлілігі; -Материалдық және материалдық емес мәдени мұра ескерткіштерінің сан алуандығы; -Тұрақты саяси және мемлекет ішілік ахуал; -Еңбек нарығының жай-күйі; -Өсімі жылдам жалпы ішкі өнім; -Мемлекеттік қаржыландыру мүмкіндігі; -Мемлекеттік-жекеменшік кәсіпорындар құруға әзірлік; -Ұлттық туристік/қонақүй қауымдастықтарының болуы.</p>	<p>-Халықтығыздығының төмендігі; -Тарихи және мәдени ескерткіштерді туристік маршруттарға енгізудің жеткіліксіз деңгейі; -Туризм саласындағы білікті кадрлардың жетіспеушілігі; -Туризм саласына сыртқы (мемлекеттік, сол сияқты жеке) инвестициялардың жеткіліксіз саны; -Инфрақұрылымның (көлік, коммуналдық желілер, Мемлекеттік шекарадан өткізу пункттері, жолдардың жай-күйі, елді мекендер арасындағы едәуір арақашықтық және т.б.) жеткіліксіз дамуы; -Әуебилеттеріне жоғары бағалар, ұлттық аз бюджетті әуе тасымалдаушыларының жоқтығы; -Туристік инвестициялық жобаларды әзірлеу мен іске асыру процесінде кәсіпкерлердің төмен белсенділігі; -Халықаралық туризм нарығында қолданылатын тәжірибе мен практикалық білімдердің жеткіліксіздігі; -Туризм индустриясын және қонақ үй бизнесін нормативтік реттеудің жеткіліксіз деңгейі; -Туристік саланы салықтықынталандыру шараларының болмауы.</p>
Мүмкіндіктері	Қауіп-қатерлер
<p>-Өңір бойынша аз бюджетті сапарлар; -Турпакеттерді интернет арқылы іске асыру (электрондықсауда); -Туристік қызметтер көрсету нарығын ақолжетімдік (бастапқыұстаным); -Шағынжәне орта бизнесті дамыту әлеуеті; -Өңірелдерімен, соның ішіндешекара бойындағы туризмді дамыту мәселелері бойынша ынтымақтастық; -Мемлекеттік шекарадан өткізу пункттерінің инфрақұрылымын қамтитын туристік, көліктік-логистикалық инфрақұрылымды мемлекеттік қаржыландыру және инвестициялау.</p>	<p>-Үлкен ара қашықтыққа арналған саяхаттардың жоғары құны; -Басқа өңірлердің ұқсас туристік өнімдері; -Көліктік қатынастың (әуе, жерүсті) баяудамуы; -Жаңа әлемдік және өңірлік дағдарыстар; -Ұлттық қаржыландыруға күшті тәуелділік; -Валютаның тұрақсыздығы және инфляцияның жоғары деңгейі; -Ұзақ мерзімді саяхаттар мен қысқа мерзімді демалыс үшін Мемлекеттік шекарадағы өткізу пунктерінде бақылау рәсімдерінен өту.</p>

Қазақстанда аймақтық туризмді дамыту бағытында мынадай шараларды іске асыру қажет:

➤ сырттан келушілер туризмі мен ішкі туризмді дамыту, көші-қон, визалық және тіркеу рәсімдерін, кеден және шекара бақылауын оңайлату мәселелері жөніндегі ұлттық заңнаманы жетілдіру;

- сырттан келушілер және ішкі туризмді дамыту үшін инвестициялау және салық салу мәселелері жөніндегі қажетті нормативтік құқықтық актілерді қабылдау;
- туризм саласындағы статистикалық есеп пен есептілік жүйесін жетілдіру, Туризмнің қосымша шотын (ТҚШ) ұлттық шоттар жүйесіне енгізу;
- туристік саланың төлем теңгерімін қалыптастыру әдістемесін Дүниежүзілік туризм ұйымның ұсынымдарын және Біріккен Ұлттар Ұйымы Статистикалық комиссиясының шешімдерін ескере отырып жетілдіру;
- шетелдермен туризм саласындағы ынтымақтастықты саланың халықаралық шарттық базасын кеңейту негізінде жандандыру;
- туристік және қонақ үйлі қызмет көрсетулердің сапасын техникалық реттеу жүйесінің белгіленген талаптарына әйкес арттыру;
- туристік менеджменттің тиісті деңгейін қамтамасыз ету;
- туристік инфрақұрылымды дамытуды мемлекеттік қолдауды және орталық пен жергілікті атқарушы органдардың осы бағыттағы іс-қимылдарын үйлестіруді қамтамасыз ету;
- туристік саладағы жеке бастамалардың дамуына жәрдемету.

Осындай шаралар арқылы Қазақстанда аймақтық туризмді дамытып, экономикаға оң әсер етуге мүмкіндік бар. Себебі аймақтық туризм - бұл динамикалы тез дамып келе жатқан, басты мақсаты тұтынушыны толық қанағаттандыруға бағытталған құбылыс. Аймақтық туризмді дамыту арқылы, әр облыс, қала өзінің ерекшеліктерін, ресурстарын, тарихын таныта алады. Осы арқылы туристік нарықта өзінің имиджін қалыптастырып, ілгері жылжиды. Қорытындылай келе, Қазақстанда аймақтық туризмнің ілгері жылжуы байқалатындығын атап өткен жөн. Себебі Қазақстанның әр аймағының өзінің қалыптасқан мәдениеті, тарихы мен табиғи-географиялық ерекшеліктері бар. Әр аймақтың өзіндік ерекшеліктері арқылы қазіргі күнде дамып отырған туризм түрінің бірі - аймақтық. Аймақтық туризм еліміздегі туризмді дамытуға әлеуеті бар, перспективалы бағыт болып табылады.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Квартальнов В. А. Туризм: Учебник. М., 2000.
2. www.atorus.ru
3. www.stat.gov
4. «Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2020 жылға дейінгі тұжырымдамасы»
5. «Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2023 жылға дейінгі тұжырымдамасы»

УДК 338

НАЦИОНАЛЬНЫЕ ПРИОРИТЕТЫ РАЗВИТИЯ ИНДУСТРИИ В КАЗАХСТАНЕ

Жумажанов Адиль Каримжанович

zhumazhanov_adil@mail.ru

Студент экономического факультета, кафедры туризм ЕНУ им. Л.Н.Гумилева, Астана,
Казахстан

Научный руководитель – Омарова К.А

Сегодня мы говорим о программной статье «Болашаққабағдар: руханижаңғыру». Выражая свою позицию по данной статье, могу сказать, что прописанная нашим Президентом инициатива является уникальной, так как реализация поставленных задач в данной статье позволит нам обеспечить новое молодое поколение возможностью конкурентоспособности в будущем. Если говорить о подрастающем поколении Казахстана, хочется отметить, что для государства является приоритетом всесторонне развитая